

NORSJÖ KOMMUN

Biblioteksplan för Norsjö kommun

2015-08-17

Innehållsförteckning

BAKGRUND OCH SYFTE.....	3
Uppföljning och utvärdering	3
Styrdokument	3
NULÄGET PÅ NORSJÖ BIBLIOTEK.....	4
Fialaler	5
VISIONER OCH MÅL.....	5
VÄRDEGRUND.....	5
BIBLIOTEKET SKA ÄGNA SÄRSKILD UPPMÄRKSAMHET ÅT PERSONER MED FUNKTIONSNEDSÄTTNING	6
BIBLIOTEKET SKA ÄGNA SÄRSKILD UPPMÄRKSAMHET ÅT DE NATIONELLA MINORITETERNA OCH PERSONER SOM HAR ANNAT MODERSMÅL ÄN SVENSKA	6
BIBLIOTEKET SKA FRÄMJA LÄSNING OCH TILLGÅNG TILL LITTERATUR.....	7
Det digitala biblioteket	7
Kunskap och demokrati.....	7
BIBLIOTEKET SKA SÄRSKILT UPPMÄRKSAMMA BARN OCH UNGDOMAR FÖR ATT FRÄMJA DERAS SPRÅKUTVECKLING OCH STIMULERA TILL LÄSNING.....	8
Bibliotekets roll för språkutveckling och lässtimulans.	8
Läsfrämjande insatser i samarbete med BVC och förskolan	9
Övrigt	9
SKOLBIBLIOTEKET	10
Främjandet av läsning, medietillgång och informationssökning	10
Läsfrämjande insatser.....	10
Medier.....	11
Informationssökning och källkritik	12
Utvecklingstrappa i olika åldrar	12
BIBLIOTEKET SKA VARA EN MÖTESPLATS.....	13
Arrangemang och lokal	13
VIKTIGA SAMARBETEN	13
AVSLUTNING	15

BAKGRUND OCH SYFTE

Bibliotekslagen (SFS 2013:801) innehåller bestämmelser om det allmänna biblioteksväsendet. Enligt bibliotekslagen ska alla kommuner anta biblioteksplaner för sin verksamhet på biblioteksområdet. En biblioteksplan är ett redskap för att strukturera och i samverkan ta tillvara de biblioteksresurser som finns, skapa beredskap för framtidens krav och stimulera till utveckling. Norsjö kommun antog 2008 den första biblioteksplanen. Föreliggande plan utgår från den första, men är starkt reviderad. Den anger riktningen för biblioteken i Norsjö kommun under perioden 2016-2019.

Planen är ett politiskt dokument som definierar bibliotekets roll i förhållande till kommunens övergripande mål, lägger fast strategier och anger konkreta mål och inriktningar för bibliotekets verksamhetsutveckling. I och med planen finns möjlighet att öka samspelet mellan biblioteket och kommunens övriga verksamheter, exempelvis vård, omsorg, utbildning och näringslivsutveckling.

Syftet med vår biblioteksplan är:

- att tydliggöra vilken målsättning vi har för vårt bibliotek
- att tydliggöra hur vi vill arbeta
- att vidareutveckla biblioteksverksamheten för att uppnå målen

Uppföljning och utvärdering

Norsjö biblioteksplan ska följas upp och utvärderas en gång per år. En ny biblioteksplan ska utarbetas inför 2020. Kommunfullmäktige ansvarar för detta.

Styrdokument

Biblioteksplanen bygger på dessa dokument som är vägledande inom området.

- Bibliotekslagen (SFS 2013:801). http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/sfs_sfs-2013-801/
- Skollagen (SFS 2010:800) http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Skollag-2010800_sfs-2010-800/?bet=2010:800
- UNESCO'S folkbiblioteksmanifest 1994/ UNESCO'S skolbiblioteksmanifest 1999. Svenska Unescorådets skriftserie 2/2000. <http://www.unesco.se/?infomat=folkbiblioteksmanifestet-skolbiblioteksmanifestet>
- FN:s barnkonvention. <https://unicef.se/barnkonventionen/las-texten#full>
- [Regional biblioteksplan för Västerbottens län 2012-2015](#)

Nationellt:

Bibliotekslagen är en ramlag och den föreskriver att varje kommun ska ha ett folkbibliotek och att allmänheten ska få låna litteratur avgiftsfritt. Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till

kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning. Biblioteken ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt. Biblioteksverksamheten ska finnas tillgänglig för alla.

Enligt skollagen ska det inom grundskolan och gymnasieskolan finnas lämpligt fördelade skolbibliotek för att stimulera elevernas intresse för läsning och litteratur samt för att tillgodose deras behov av material för utbildningen.

Internationellt:

Internationella dokument som ofta används som stöd, underlag och vägledning för svenska folk- och skolbibliotek är UNESCO'S manifest för folkbibliotek (1994) och skolbibliotek (1999). Folkbiblioteksmanifestet gör gällande att folkbiblioteken ska utgöra ett lokalt kunskapscentrum med uppgift att verka för läskunnighet, information, utbildning och kultur. Folkbiblioteket ska skapa och stärka läsvanor hos barn redan från tidig ålder, stödja utbildning på alla nivåer, erbjuda möjlighet till kreativitet och personlig utveckling, främja kunskap om kulturarvet, ge insikt om vetenskaplig forskning och utveckling, stimulera en kulturell mångfald och garantera medborgarna tillgång till alla slag av samhällsinformation. Skolbiblioteksmanifestet fastställer att skolbibliotek ska ge eleverna de färdigheter som behövs för ett livslångt lärande. Skolbiblioteket ska stödja och främja de utbildningsmål som anges i skolans målsättning och läroplaner. Det ska främja elevernas läslust och lust att lära samt lära dem bli biblioteksanvändare.

FN:s barnkonvention, 1989, ratificerad av Sverige, är ett annat ofta använt stöddokument som bland annat tar upp frågor kring barns åsikts- och yttrandefrihet, rätten till information och rätten till utbildning.

NULÄGET PÅ NORSJÖ BIBLIOTEK

Norsjö bibliotek är ett integrerat folk- och skolbibliotek och ansvaret för verksamheten ligger hos kommunstyrelsens allmänna utskott. Det nuvarande biblioteket byggdes 1987 och 1994 byggdes det ut för att rymma Norsjö Gymnasium. Gymnasiet stängdes efter vårterminen 2015 då elevunderlaget hade blivit för litet. Från och med höstterminen 2015 kommer lokalerna istället att inrymma SFI, språkinträdning, grundvux och yrkesvux, totalt ca 90 elever.

Mitt emot biblioteket ligger Norsjöskolan där eleverna går från förskoleklass till årskurs 9. Biblioteket är granne med skolan och ligger relativt centralt i samhället, vilket gör det är lätt för kommunmedborgarna att ta sig dit.

Biblioteket har öppet 39 timmar per vecka, varav två kvällar till kl. 19:00

Personalen består av fyra personer som uppgår till 3.25% tjänst; biblioteks – och kulturstrateg, bibliotekarie, barn- och skolbibliotekarie samt biblioteksassistent. En omorganisation genomfördes i kommunen 2014 och i december samma år avslutade tidigare bibliotekschef sin tjänst och denna tillsattes inte. I stället fick tidigare kultur – och biblioteks assistent titeln biblioteks – och kulturstrateg och i och med detta ett samordnaransvar. I denna tjänst ingår även ansvar och inköp av kommunens konstbestånd, skolkulturansvar, samordning av kulturlov, bidragsfördelning. Personal - och budgetansvar ligger hos avdelningschef för kultur och fritid.

Filialer

Följande filialer finns:

- Bastuträsk: 35 km till Norsjö
Öppet 6 timmar i veckan. Korpen har hand om tjänsten som filialföreståndare. Norsjö bibliotek betalar en ersättning för tjänsten, samt lokal- och städkostnader. Lokal: skolan
- Kvarnåsen: 23 km till Norsjö, kommer att läggas ner under 2016.
Öppet 2 timmar i veckan. Anställd filialansvarig, 5 %. Lokal: privat hyresägare.

Filialerna har ett huvudbestånd, dessutom får de depositioner från huvudbiblioteket. Till Bastuträsk, som är den största filialen och även ett skolbibliotek, köps det även in en viss del egen media. Inköpen sköts av personalen på huvudbiblioteket. Byskolorna använder ibland huvudbiblioteket som skolbibliotek då de i samband med simundervisning besöker biblioteket.

VISIONER OCH MÅL

Vår vision är att vi ska bidra till att göra Norsjö attraktivt med en biblioteksverksamhet som är av högsta kvalitet och där biblioteket är en trivsamt mötesplats för alla människor. Vårt mål är att ge alla fri och jämlik tillgång till information och fakta inom olika områden samt tillgång till litterära och andra kulturella upplevelser. Personer med funktionsnedsättning, annat modersmål än svenska samt nationella minoriteter ska prioriteras. Även barn och ungdomar ska särskilt uppmärksammas och barnperspektivet ska vara utgångspunkten för vårt arbete.

Skolbibliotekets främsta uppgift är att vara ett stöd för skolans pedagogiska arbete och vi strävar efter att ha öppet biblioteket under skoltid. Skolan och biblioteket ska samarbeta för att öka intresset för läsning och litteratur bland eleverna. Barns och ungdomars språkförmåga ska stimuleras och stärkas.

VÄRDEGRUND

Norsjö kommun har en plattform av värderingar som vi ska grunda vårt arbete på: positivitet, engagemang, respektfullhet och professionalitet. Biblioteksverksamheten ska därför präglas av hög kvalitet, god service, hög kompetens, bra ledarskap och gott medarbetarskap. Alla som besöker och använder biblioteken ska mötas av kompetent och intresserad personal som ger ett positivt, serviceinriktat och professionellt bemötande. Personalen arbetar aktivt med jämställdhets-, mångfalds- och HBTQ-frågor för att alla ska känna sig välkomna på biblioteket och för att utbudet ska spegla samhällets mångfald. Vi är lyhörda mot brukarna och visar omtanke om bibliotekets alla användare. Personalen strävar efter att utveckla sin kompetens och delar med sig av sina kunskaper. Vårt arbete präglas av nyfikenhet, lust, engagemang och glädje.

Arbetsmiljön är god och de ekonomiska resurserna utnyttjas effektivt.

Vi arbetar med att förnya och förbättra biblioteksverksamheten. Vi följer omvärldsbevakningen och försöker anpassa oss efter nya behov.

Biblioteket är en mötesplats och en av få platser i samhället där man som besökare inte har något köptvång eller krav på prestation, deltagande i aktivitet eller anpassning utöver att följa de allmänna reglerna. Mötesplatsen är dels den fysiska lokalen, dels det virtuella biblioteket. Våra öppettider anpassas efter skoltiderna, men förläggs även så att kommunens invånare ges möjlighet att besöka biblioteket på sin fritid.

Det är lätt att komma i kontakt med oss på olika sätt och att framföra synpunkter och önskemål. Vi uppmuntrar både enskilda personers och föreningars engagemang och förslag till hur verksamheten kan förbättras. Alla som kontaktar oss i något ärende får snabb återkoppling.

BIBLIOTEKET SKA ÄGNA SÄRSKILD UPPMÄRKSAMHET ÅT PERSONER MED FUNKTIONSNEDSÄTTNING

Biblioteksverksamheten i Norsjö kommun genomsyras av ett användarperspektiv. Biblioteket och dess tjänster ska vara så tillgängliga som möjligt för alla som vill använda dem, både fysiskt och digitalt. Lokalerna är tillgänglighetsanpassade och inbjudande vilket gör det lätt att orientera sig. Även om det är trångt i biblioteket strävar vi efter att inte ha några trånga passager. All information ska vara enkel och tydlig. Det finns tillgång till läs-tv och hörslina och det kontrolleras kontinuerligt att dessa fungerar.

Biblioteket bedriver uppsökande verksamhet för dem som inte själva kan besöka biblioteket. Biblioteket erbjuder ett aktuellt och varierat utbud av tillgängliga eller anpassade medier för personer med särskilda behov. Exempel på sådana medier är storstilböcker, lättlästa böcker och talböcker. Vi erbjuder tekniska hjälpmedel som daisyspelare, egen nedladdning av talböcker, samt handledning till dem som har behov av att använda dessa. Biblioteket har nedladdningstillstånd från MTM, Myndigheten för tillgängliga medier, för att personer med särskilda behov ska få tillgång till hela utbudet av inlästa talböcker. Dyslexiveckan v. 41 uppmärksammas med aktiviteter och utställningar. För personer som på grund av ålder, funktionsnedsättning eller hälsoskäl har svårt att besöka biblioteket erbjuder vi ”Boken kommer-verksamhet”.

BIBLIOTEKET SKA ÄGNA SÄRSKILD UPPMÄRKSAMHET ÅT DE NATIONELLA MINORITETERNA OCH PERSONER SOM HAR ANNAT MODERSMÅL ÄN SVENSKA

Information om biblioteket och dess medier ska nå ut till personer med annat modersmål än svenska.

Den som önskar litteratur på sitt hemspråk ska få det. Vi har ett litet bestånd av medier på skolspråk, samt på några andra främmande språk. För att erbjuda litteratur på andra språk tar vi hem depositioner från Länsbiblioteket eller Internationella biblioteket. Vi kan också låna mellan V8-biblioteken. Det ska finnas en plan för att tillgodose behoven av medier på andra språk än svenska för medborgarna inom V8-biblioteken. Planen arbetas fram i samarbete med övriga bibliotek inom V8-biblioteken samt Länsbiblioteket i Västerbotten. Biblioteket erbjuder litteratur och tidskrifter på lättläst svenska och lättläst kombinerat med mp3-skiva.

BIBLIOTEKET SKA FRÄMJA LÄSNING OCH TILLGÅNG TILL LITTERATUR

Bibliotekets samlingar kännetecknas av mångfald, kvalitet och aktualitet. Biblioteket tillhandahåller medier för information, kunskap, bildning och förströelse och är neutralt i partipolitiska och religiösa frågor. Mediebeståndet är varierat, med både skön – och facklitteratur, tidningar och tidskrifter, samt i olika tekniska format. Vi arbetar för att se till att det finns ett allsidigt utbud av olika slags medier som regelbundet förnyas och kompletteras. Inköpsförslag från allmänheten välkomnas.

Biblioteket köper inte in eller tillhandahåller medier som stöder rasism, förföljelse av olikänkande, könsfördomar eller spekulativt våld.

Den snabba utvecklingen på medieområdet och den digitala utvecklingen ställer krav på bibliotekens förmåga att utveckla nya tjänster och att tillgängliggöra innehåll oavsett medieformat. Den ger samtidigt helt nya möjligheter att öka mångfald och tillgång genom att använda nya kanaler och e-medier.

Vi erbjuder litteratur utifrån barn och ungdomars behov, intressen och önskemål, som lockar dem till läsning och stimulerar deras språkutveckling.

För att underlätta arbetet med att använda våra medieresurser på bästa sätt finns en medieplan för barnverksamheten. En medieplan för vuxenverksamheten bör utarbetas.

I V8-samarbetet ingår en gemensam katalog, vilket betyder att det är ett mycket stort utbud av medier som kan reserveras från de andra inlandskommunerna. Låntagarna kan själva reservera via bibliotekskatalogen eller med hjälp av personalen.

Det våra låntagare efterfrågar, men vi själva inte kan tillhandahålla, fjärrlånar vi från andra bibliotek i landet. Det är avgiftsfritt, men för biblioteket tillkommer en kostnad för porto. Genom fjärrlåneservicen ger vi alla medborgare tillgång till landets samlade biblioteksresurser.

Det digitala biblioteket

Genom det digitala biblioteket www.v8biblioteken.se ökar tillgången till bibliotekstjänster och biblioteket kan nå nya målgrupper. Här finns exempelvis boktips, information om arrangemang, möjlighet till reservationer av media och omlån. En stor del av det digitala biblioteket är bibliotekskatalogen och det är viktigt att den är så lättanvänd och användbar som möjligt. Även databaser som är tillgängliga hemifrån och ett brett utbud av e-böcker är viktiga för biblioteket att tillhandahålla.

Kunskap och demokrati

En av folkbibliotekens viktigaste uppgifter är att främja demokrati, kunskapsförmedling och människors rätt till fri information för att bilda sina egna åsikter i olika frågor. En av utmaningarna på det området är idag att minska den digitala klyftan mellan de som använder internet och de som inte gör det. Biblioteken kan bidra på många sätt, exempelvis genom kostnadsfri tillgång till datorer och informationsteknik, samt genom att vägleda och hjälpa de som inte är vana vid att använda datorer.

Vuxna

En form av läsfrämjande aktivitet som vi arbetar med är läsecirkel för vuxna. Vi ger också boktips vid speciella boktipsträffar, utställningar i lokalen samt boktips på webben. Under Kärleksveckan i februari har vi testat högläsning: litterär soppa, litterär frukost och litterärt afternoon tea och alla dessa arrangemang har varit mycket uppskattade. Vi har även högläst en bok en gång i veckan, men det var få som kom och lyssnade.

På äldreboendena finns depositioner som tagits fram i samråd mellan bibliotekarie och de biblioteksombud som finns på respektive boende. Depositionerna består av litteratur i olika former, såsom storstilböcker, lättläst och DAISY. Biblioteket skänker även en del utrangerade böcker och tidsskrifter till äldreboenden.

Vi hjälper vuxenstuderande att få tillgång till kurslitteratur och vid behov också handledning i informationssökning.

Barn och unga

Varje år, i samband med att vi söker inköpsstöd från Kulturrådet, gör vi en läsfrämjandeplan. Hittills har vi fått pengar därifrån och kunnat följa planen. För att söka inköpsstöd krävs det att bibliotekets medieanslag inte sänks. Från och med 2016 krävs också att biblioteket har en aktuell biblioteksplan. Läsfrämjandeplanen varierar något från år till år, men vi har vissa fasta punkter som vi vill ska finnas med. Dessa läsfrämjande åtgärder och barns, ungdomars och skolelevers tillgång till litteratur tas upp under de två nedanstående rubrikerna.

BIBLIOTEKET SKA SÄRSKILT UPPMÄRKSAMMA BARN OCH UNGDOMAR FÖR ATT FRÄMJA DERAS SPRÅKUTVECKLING OCH STIMULERA TILL LÄSNING

Barnperspektivet ska vara utgångspunkten för biblioteket. Barns och ungdomars behov är vägledande för vår verksamhet. De erbjuds möjlighet att uttrycka sig i biblioteket.

Biblioteket är en fristad och mötesplats för barn och ungdomar, där de möts med respekt av engagerade och kunniga vuxna.

Biblioteket är en del av samhällets nätverk för barn och ungdomar när det gäller språkutveckling, kultur och eget skapande.

Bibliotekets roll för språkutveckling och lässtimulans.

En av bibliotekets mest angelägna uppgifter är litteraturförmedling och läsfrämjande arbete. Att kunna läsa och förstå en text är en grundförutsättning för att kunna vara delaktig i samhället. Det är även en förutsättning för att kunna söka och värdera information. Läsning av skönlitteratur förmedlar insikt och förståelse för människors olika livssituationer och behov likaväl som tillfällen till upplevelser. Biblioteket har därför en demokratisk uppgift.

Bibliotekens läsfrämjande arbete är viktigt för att väcka lust och inspiration för läsning.

Lusten till att läsa grundläggs tidigt. Det är under de första åren som barnen lär sig att hantera ett eget språk.

Läsfrämjande insatser i samarbete med BVC och förskolan

Vid åttamånaderskontrollen på BVC får föräldrarna en inbjudan från biblioteket att komma och hämta *Barnens första bok*. När de hämtar boken får de information om vad biblioteket kan erbjuda och en visning ifall de inte har varit här förut.

Information om språkutveckling till föräldragrupper. Barnmorskan kallar till en träff på biblioteket. Vi har föräldrträffar 3 – 4 gånger per år. Bebisarna får också vara med och vi läser litet för dem. För föräldrarna berättar vi om barns språkutveckling och hur viktigt det är att läsa för barnen från tidig ålder. Varje familj får en faktabok för vuxna och en småbarnsbok till barnet. Barnmorskan är också med på träffen.

Babybokprat. Babybokpratet vänder sig direkt till bebisarna. Vi läser enkla småbarnsböcker, ramsor med rörelser till och sjunger. En boktuggarpaus ingår också. Vi träffas en gång i veckan under fem veckor och vid det sista tillfället får föräldrarna *Barnens ramsbok*.

Vi har bokpåsar på de olika förskoleavdelningarna och hos de dagbarnvårdare som finns i kommunen. Varje dagbarnvårdare får två påsar med fem böcker i varje. Förskoleavdelningarna har fem påsar var. Bokpåsar på andra språk än svenska. Några förskoleavdelningar som har barn med annat modersmål än svenska har frågat efter bokpåsar på tigrinja, polska, franska, engelska, somaliska och arabiska. Vi kommer under en tid att köpa in böcker till dessa bokpåsar.

Alla förskolor och dagbarnvårdare använder sig av biblioteket på ett eller annat sätt. Flera avdelningar har schemalagda besök. Också den öppna förskolan lånar regelbundet böcker på biblioteket.

Sagostunder med läsning av bilderböcker, dikter, rim och ramsor, sånger och ibland muntligt berättande. Vi har regelbundet sagostunder för förskolan, några gånger för de yngre barnen och fler för de äldre. Vid tjänligt väder höst och vår träffas vi i skogen. En gång per termin besöker barnbibliotekarien avdelningarna och har sagostunder där. Då blir det ett litet längre pass då barnen får pyssla eller leka utifrån boken. Barnen hos dagbarnvårdarna bjuds in vid speciella tillfällen. Några gånger per år träffas de här barnen på ett äldreboende och barnbibliotekarien läser för yngre och äldre samtidigt. Hon besöker också barnen på öppna förskolan och har sagostunder för dem.

Övrigt

Fritidsgården. 2015 köpte vi in ungdomsböcker, mestadels i pocketupplaga, till fritidsgården. Dessa finns tillgängliga för ungdomarna att läsa där eller låna hem. Om det hela visar sig vara lyckat kommer vi att fortsätta köpa några titlar varje år.

Kulturlovet. Under höstlovet erbjuds kommunens barn och ungdomar en mängd kulturella aktiviteter. Biblioteket samarbetar med fritidsgården, studiecirkel, kyrkan med flera för att de skall få ett så rikligt utbud av aktiviteter som möjligt. Biblioteket har haft återvinningsverkstäder, akvarellmålning, mangateckning m.m.

Webbutveckling för barn och ungdom. V8-bibliotekens webbplats heter www.v8biblioteken.se. Sidan har egna avdelningar för barn och unga. Där ger vi boktips, vi

listar nytkomna böcker, vi länkar till intressanta webbresurser, vi listar mest utlånade böcker och ibland kan barn och ungdomar delta i olika tävlingar.

Bokdepositioner. Biblioteket lånar ut depositioner med böcker till skolsköterskan, folktandvården och vårdcentralen för att barn och unga ska kunna läsa då de sitter i väntrummen.

SKOLBIBLIOTEKET

Skolbiblioteket är, som tidigare nämnts, integrerat med folkbiblioteket. Detta gör att gränserna för vad som gäller under skoltid respektive fritid ofta suddas ut.

Enligt Skollagen ska alla elever ha tillgång till ett skolbibliotek. Skolbiblioteket ska vara en tydlig del av skolans pedagogiska vision där skolledning, skolbibliotekarien och pedagoger samverkar kring elevernas lärande.

I kommunen finns två skolor, den ena i Norsjö samhälle och den andra i Bastuträsk. Norsjöskolan är en F-9 skola och skolan i Bastuträsk en F-5. Skoleleverna i Norsjöskolan har tillgång till en välfungerande biblioteksservice under hela skoldagen med undantag för två timmar i veckan då bibliotekspersonalen har mötestid.

Skolan i Bastuträsk, som ligger 35 km från huvudorten, är en liten skola. Läsåret 2014/2015 går det knappt 40 elever i skolan. Fialbiblioteket där har öppet tre timmar i veckan under skoltid och två timmar på kvällstid. I akuta situationer har dock lärarna möjlighet att låsa upp biblioteket och låna.

När eleverna från skolan i Bastuträsk kommer in till huvudorten och badar har de möjlighet att besöka huvudbiblioteket.

Skolbibliotekarien besöker Bastuträsk minst ett par gånger under skolåret. Den ena gången för läsfrämjande insatser i skolan och de andra för att se över beståndet för barn och unga på biblioteket.

Skolbibliotekarien köper in och utrustar böcker till biblioteket i Bastuträsk och en hel del av de böcker som kommunen får från Kulturrådet läggs in i beståndet. En stor del av eleverna i skolan har kommit från andra länder och därför har vi börjat köpa in litteratur på deras hemspråk.

Främjandet av läsning, medietillgång och informationssökning

Läsfrämjande insatser

Skolbiblioteket ska arbeta läsfrämjande och vara ett stöd för pedagogerna i arbetet med lässtrategier och läsförståelse.

Alla elever från sexåringarna upp till årskurs fem har schemalagda biblioteksbesök. De flesta kommer varannan vecka. Då finns det alltid en bibliotekarie ute bland dem för att vägleda, svara på frågor, visa dem hur de söker i webbkatalogen etc.

Sexåringarna får en biblioteksintroduktion med boklek och utdelning av bibliotekskort den första gången som de besöker biblioteket på höstterminen. På vårterminen träffas vi igen och då får de *Barnens andra bok*. Bibliotekarien läser litet ur boken och de får bläddra och se vad som finns i den.

”Bokprat och välja bok” i årskurs tre och sju. Skolbibliotekarien besöker klasserna och bokpratar om ett antal nyutkomna titlar. Elever med läs- och skrivsvårigheter, synnedsättning eller annat läshandikapp erbjuds talböcker eller lättlästa böcker. Mångfald beaktas vid valet av böcker. Eleverna får välja en av böckerna som de sedan får. Varje elev får dessutom en läsdagbok där de kan göra anteckningar om de böcker som de läser. Eleverna läser sedan sina böcker och läraren bestämmer hur böckerna bearbetas efter läsningen.

”Barns smak” i årskurs fem och sex. Det här startade som ett projekt från Länsbiblioteket i Västerbotten och vi har sedan fortsatt med det. Skolbibliotekarien har under åren bearbetat och ändrat konceptet, men kärnan finns kvar. Det hela syftar till att hitta elevernas egen läslust och egna värderingar. När eleverna har läst böckerna brukar bibliotekarien ha boksamtalen i mindre grupper i årskurs fem och läraren i årskurs sex.

2015 köpte vi en bok till varje nyanländ elev i internationella klassen. Det här vill vi fortsätta med. Vi strävar efter att köpa böcker som har parallelltext på elevens modersmål och svenska eller en bok på modersmålet och motsvarande bok på svenska. På Världsbokdagen bjuder vi in eleverna till biblioteket, vi läser för dem och de får sina böcker.

Bokjuryn är en nationell omröstning där barn och ungdomar upp till 19 år röstar fram sina favoritböcker i årets utgivning. För det mesta är det många elever som är med och röstar i Bokjuryn. Vi går ut med information till alla lärare och varje klass får ett exemplar av barnbokskatalogen. Vi ser alltid till att vi har minst ett exemplar av alla böcker från affischen och av de titlar som är mest efterfrågade köper vi in fler exemplar. Vi har också en egen utlottning av böcker bland de barn och ungdomar som deltar. Innan omröstningen skyltar vi med en del av de böcker som man kan rösta på.

Medier

I skolbiblioteket ska det finnas ett rikt och varierat utbud av medier som speglar världen ur ett barn- och ungdomsperspektiv. Beståndet ska kännetecknas av mångfald, kvalitet och aktualitet. I medieplanen för vår barn- och ungdomsavdelning står det bland annat ” När det gäller bilderböcker köper vi in rätt så mycket av det som kommer ut i Sverige. Vi försöker speciellt hålla reda på vissa förlags utgivning, till exempel förlaget Olika, som enligt dem själva ” vill vi ge ut böcker som utmanar stereotyper och förlegade normer och traditioner i litteraturens värld.” Vi strävar också efter att köpa in böcker från våra nordiska grannländer och böcker från länder utanför den engelskspråkiga världen, som till exempel från förlagen Trasten, Tranan och Hjulet.”

Av och till får vi inköpsförslag från skolelever och för det mesta köper vi in det som de frågar efter. Vissa titlar är väldigt populära och av dem köper vi flera exemplar.

Anpassade medier. Biblioteket har nedladdningstillstånd från MTM, Myndigheten för tillgängliga medier, för att ge elever med särskilda behov tillgång till hela utbudet av inlästa talböcker. Arbetet med tillgängliga medier för barn och ungdomar sker i ett nära samarbete mellan skolans pedagoger och biblioteket för att tillgodose varje elevs behov så bra som möjligt. Alla elever laddar inte ner talböcker själva och därför köper vi även in Bok & DAISY

och DAISY. En del elever med dyslexi och andra funktionsnedsättningar kan ha svårt att läsa böcker med svår text och mycket text och för dem köper vi in en hel del lättlästa böcker.

Böcker på andra språk. De senaste åren har vi köpt in fler och fler böcker på språk som våra elever med annat modersmål har och det kommer vi att fortsätta med. För närvarande köper vi mest på tigrinja, persiska, thailändska, somali, arabiska, rumänska, spanska, franska, ukrainska och ryska. Biblioteken har fått ett vidgat uppdrag gällande inköp av litteratur på andra språk. Vi kan inte längre låna litteratur från Internationella biblioteket och vårt länsbibliotek i samma utsträckning som förr.

Informationssökning och källkritik

Skolbiblioteket ska vara ett stöd för eleverna i utvecklandet av deras förmåga och möjlighet att söka, hantera och värdera information samt poängtera vikten av att reflektera över det inhämtade materialet.

Under många år har vi haft undervisning i informationssökning och då främst katalogsökning med eleverna i årskurs sju. Det sägs att en sådan undervisning helst ska hållas i samband med att eleverna har en skoluppgift. 2015 kom skolbibliotekarien och berörda lärare överens om att undervisningen skulle ske i samband med att årskurs åtta jobbar med ett hembygdstema. Vi vill fortsätta att göra så och vi känner också att vi borde ha lektioner och övningar för yngre elever, så fr.o.m. höstterminen 2015 kommer det att ske i årskurs fem.

Undervisning i katalogsökning sker även kontinuerligt för enskilda elever då de själva letar material i biblioteket. Vi har tillsammans med lärarna kommit överens om att de undervisar i övrig informationssökning och källkritik.

Utvecklingstrappa i olika åldrar

0-1 år	Stärka barns språkutveckling. Babybokprat med rim, ramsor, pekböcker, sång och musik. Föräldraträffar och gåvobok i samarbete med BVC.
2-5 år	Ytterligare stärka språket genom sagostunder med högläsning, sång, dikter, rim och ramsor och muntligt berättande. Bibliotekslån med personal från förskolan. Bokpåsar.
6 år	Introduktion till biblioteket med boklek och eget lånekort. Fasta bibliotekstider. Bokjuryn. Gåvobok.
7-9 år	Stärka barns läsning. Läslust. Bokprat och gåvobok på skolan. Bokjuryn. Fasta bibliotekstider med klassen.
10-12 år	Läslust och tankar kring bokval genom ”Barns smak” med gåvobok och boksamtal i mindre grupper. Bokjuryn. Enkel katalogsökning med övningar. Fasta bibliotekstider med klassen.
13-16 år	Läslust genom bokprat med gåvobok. Träning i informationssökning. Bokjuryn.

BIBLIOTEKET SKA VARA EN MÖTESPLATS

Arrangemang och lokal

Vi strävar efter att ha olika arrangemang och aktiviteter. Lokalerna är väl anpassade för detta, med bland annat ett stort antal sittplatser, datakanon med skärm och högtalare. Arrangemang är dock personalkrävande och eftersom det förekommer ganska mycket kvällsarbete inom ordinarie verksamhet kan det vara svårt att få ihop det personalmässigt. Dessutom krävs det ekonomiska medel. Ett samarbete med andra aktörer, exempelvis föreningar och studieförbund förbättrar förutsättningarna för fler arrangemang. Återkommande arrangemang är Kärleksveckan, Världsbokdagen, Kura skymning och Öppet hus på skyltsöndagen.

Lokalen ska vara inspirerande och locka till besök. Det finns utrymmen där man kan sitta bekvämt och läsa eller studera. Wifi finns tillgängligt i hela biblioteket, samt publika datorer att låna.

Barn- och ungdomsavdelningen är anpassad och attraktiv för barn- och ungdomar, till exempel genom att uppställningarna av böcker och andra medier anpassas efter deras behov och att inredningen och möbleringen inbjuder till att stanna kvar, utforska utbudet och upptäcka biblioteket på deras villkor.

Barn- och ungdomsavdelningen är i princip placerad på ett ställe i biblioteket. I vår sagohörna står en soffa och ovanför den finns ett björnide med tre sagobjörnar som är med vid sagostunderna. Här finns tjocka draperier som kan dras för och på så sätt bildas ett rum för sagostunder och dylikt. I mitten av avdelningen står en hylla på hjul, som vi kan flytta på när vi har olika tillställningar och vill få en större öppen yta. Det finns två fönster på avdelningen och de används flitigt till att exponera bilderböcker. De fungerar även som sittplats för våra biblioteksnallar och bokfigursdockor. Det finns brädspel på avdelningen och numera kan den som vill rita och måla och sedan hänga upp sina alster på en lina.

De två senaste somrarna har barnbibliotekarien jobbat med att dela in alla kapitelböcker i genrer. Vi tror att det därigenom har blivit lättare för barn och unga att hitta de böcker som de är intresserade av. Många bibliotek har en så kallad äppelhylla med anpassade medier. Vi har medvetet valt bort en sådan då vi tycker att den som behöver medier i annat format ska kunna hitta dessa inom den genre som den är intresserad av. Den personen ska inte behöva bli utpekad genom att vara tvungen att låna från en speciell hylla.

VIKTIGA SAMARBETEN

Biblioteken i Västerbottens inland ingår sedan några år tillbaka i ett samarbete, V8-biblioteken. Det syftar till att stärka biblioteken och göra det enklare för inlandsborna att få tillgång till information. Biblioteken ska tillhandhålla likvärdig service och tillgänglighet genom ett ökat samarbete mellan biblioteken och genom samarbete med regionala projekt. Genom att upprätthålla en hög servicenivå och god standard ska biblioteken bidra till att göra regionen mer attraktiv.

Vi har numera en gemensam bibliotekskatalog, gemensamma regler och rutiner samt gemensamt lånekort för hela inlandsregionen. Låntagarna kan reservera böcker på valfritt bibliotek och vi skickar bokleveranser mellan varandra. Vi samordnar arbetssätt och resurser

på biblioteken i de deltagande kommunerna. Vi arbetar för att uppnå en standardjämföring i de deltagande kommunerna. www.v8biblioteken.se är den gemensamma webbplatsen.

V8-biblioteken samarbetar också i verksamhetsfrågor, fortbildning samt vissa gemensamma upphandlingar. Under de närmaste åren väntas större förändringar. Klassifikationssystemet SAB kommer att överges till förmån för Dewey. Dewey är ett internationellt system som fler och fler svenska bibliotek övergår till. Det kommer inte längre att finnas ett nationellt underhåll av SAB och allt satsas på utveckling av Dewey. Det här kommer inte att märkas nämnvärt bland besökarna, men det innebär arbete för personalen med omlokalisering och ny märkning av medierna.

V8-biblioteken är ett BURK-bibliotek, vilket innebär att man köper sina bibliografiska poster från Bibliotekstjänst d.v.s. man betalar en årlig kostnad. V8-biblioteken har lämnat in en intresseanmälan till Kungliga biblioteket med förhoppning om att bli ett Librisbibliotek 2016. Det innebär att man äger sina poster men måste också aktivt delta i uppbyggnaden av katalogen. Övergången till att bli ett Librisbibliotek kommer förmodligen att innebära ändrade arbetsrutiner och påverka personalen, åtminstone initialt.

Länsbiblioteket i Västerbotten är en regional samordnare av biblioteksfrågor i länet. Länsbiblioteket ”bidrar till att utveckla en infrastruktur som ger grundläggande och likvärdiga förutsättningar för samtliga kommuners biblioteksverksamhet, men med möjlighet till lokala/kommunala anpassningar och prioriteringar” (Regional biblioteksplan för Västerbottens län 2012-2015)

”Alla tiders Norsjö” är ett samarbete med Skellefteå museum och Västerbottens museum. Målet är att öka kunskapsnivån och medvetenheten om hembygdens kulturarv, att förstärka betydelsen av lokalhistoria i kommunen, samt att öka delaktigheten i arbetet med att bevara och levandegöra kulturarvet. Samarbetet drivs av en arbetsgrupp som träffas några gånger per år för att planera arrangemang och aktiviteter. På biblioteket finns en mediepelare som visar bilder och filmer med olika teman. Det finns också en speciell ”Alla-tiders” monter och en glasmonter, där föremål som hör till det aktuella temat placeras. Arbetsgruppen planerar för nya teman och målsättningen är att det ska vara minst två olika teman per år. I samband med dessa ska det arrangeras någon föreläsning eller berättarkväll, antingen på biblioteket eller på annan plats i kommunen.

Biblioteket samarbetar med BVC, förskolor, skolor, fritids, fritidsgården, SFI och äldreboenden men även med studieförbund, föreningar och näringsliv. Det visar på hur aktivt biblioteket arbetar med kulturella och läsfrämjande aktiviteter för alla åldrar. Det är viktigt att stimulera läsning och språkutveckling och det allmänna intresset för litteratur, kultur, utbildning och forskning.

Samarbete med andra verksamheter som arbetar med äldre och personer med funktionsnedsättningar är viktigt för utvecklingen av bibliotekens sociala och uppsökande verksamhet. Exempel på sådana samarbeten är att biblioteket deltar i möten med biblioteks- och kulturombud inom äldreomsorgen, hjälper till med stöd och litteratur, samt uppmuntrar aktiviteter. Biblioteket samarbetar även med kommunens kultur- och aktivitetssamordnare, samt syn- och hörselinstruktör.

AVSLUTNING

I denna biblioteksplan har vi försökt att få ett helhetsgrepp kring biblioteksverksamheten och dess behov samt se bibliotekets roll i den demokratiska processen.

Biblioteksplanen bör gälla 2016 – 2019.